

vezilo

GLASILO BELOKRANJSKE
TRIKOTAŽNE INDUSTRIJE

Spodbuden preprih

Novi osebni dohodki v razpunu ena proti štiri so dvignili veliko prahu in je proizvodnja trpela zaradi vročevrskih razprav, ki so dosegale ponekod vreliščno točko. Razprave so bile brez dvoma zdrave kot riba v vodi in marsikatera dosedaj šepetana misel je dobila glas in trdnost. Ni se namreč razpravljalo samo o dinarčkih, ampak tudi, in to se mi zdi zelo pomembno, o delu. Bolje rečeno o tem, kako naj bi delali, da bi petnajste v mesecu vsi dobili več na knjižico. Zelo močno je bila podčrtana misel, da ne gre poudarjati odgovornosti samo tedaj, kadar nam ta odgovornost prinese višji osebni dohodek, ampak da je treba povprašati po njej tudi takrat, kadar se

kaj zalomi. Na primer, ob reklamacijah, sicer je odgovornost le tlačilka za dvigovanje števil v izplačilni knjižici. V glavi zdravega človeka se zdijo smešni sodelavci, ki se čutijo premalo ocenjene, nočejo pa niti drugemu niti sebi priznati, da so že kdaj zakinkali nad pisalno mizo ali da so v predalu skrivali opolzko literaturo in jo prelistavali, dokler jih ni presenetil (in jih prestrašil) šef, ki je nenadoma odprl vrata kanclije.

Lepa reč je dober osebni dohodek in potreben nam je. Vsem, kajti kilogram paradiznika velja za vse enako. Trgovčiči te v trgovini ne povprašajo, koliko zaslužiš in te ne božajo po glavi, če imaš v podjetju samo dvesto petdeset točk. Je pa tudi

res, da hudičevo težko dobimo strokovnjake, ker so pri nas še vedno dokaj slabo plačani. (O pogostosti razpisov naj se pozabava kdo drug. Saj imamo ljudi za to, kajne?). Z novimi osebni dohodki smo zadevo nekoliko popravili, vendar globoko dvomim, da bo naval strokovnjakov nevzdržen. Problem najbrž ni samo v prekleti plači, ampak je širši. Če hočete, občinski. Še nekaj je gotovo. Z novimi osebni dohodki, ki dajejo prednost strokovnemu krogu ljudi, najbrž ne bomo preprečili njihove odhode, četudi smo to zelo želeli doseči. Dopusčam pa tudi možnost, da je slednja ugotovitev zmotna. Vesel bi bil, če bi bila. In ne samo jaz.

Čas je bil, da smo se odkrito pogovorili in si povedali v obraz, kdo je kdo, da smo se odločili, kako bomo bolje delali. To je treba samo uresničiti. In ta „samo“ ni tako lahek.

T. G.

V ponedeljek, 12. septembra, je predsednik skupščine SR Slovenije dr. Marijan Breclj s člani predsedstva obiskal Metliko. Po pogovorih na občini so si gostje z zanimanjem ogledali proizvodnjo v Beti. O uspehih in težavah naše DO je bilo že v prejšnjem pogovoru precej govora, saj je Beti največja delovna organizacija v občini in se kot tekstilna tovarna in kot pretežno ženski kolektiv spopada s specifičnimi problemi.

Nesramnost ne pozna meja

Može v belih haljah štejejo alkoholizem za bolezen. Trdijo, da je alkoholik vsakdo, ki zvrne dnevno vase vsaj kozarček opojnosti, ki ne more vzdržati brez opore alkohola. Prav zanima me, koliko je med nami takšnih.

Nekaj kronikov poznam in nisem edini, ki vem zanje. Večini služijo za zabavo ali pa za tolažbo, da sami niso še tako globoko zagazili, da bi videli po kotih bele miši. „Štose“ uganjajo s prepitimi ljudmi. Torej z bolniki. Hudo nesramen mora biti človek, da se norčuje iz bolnega sočloveka.

Vsakdo, ki se utaplja v alkoholu, ima za to vzrok. To drži kot beli dan. So pa tudi takšni, ki pristanejo na dolgotrajno in mučno zdravljenje. Skupaj z njimi se mora zdraviti tudi okolje. Ožje: družina, širše: kolektiv, v katerem dela. Tak način zdravljenja močno zagovarja doktor Rugelj. No, s sodelovanjem družine še nekako gre, zatakne pa se pri kolektivu. Navadno.

Ne tvezim kake splošne stvari, ampak imam pred očmi konkreten primer. Ime in priimek zapitega sodelavca me ne zanima, moti me odnos njegovih sodelavcev do njega. Zbadajo ga na vsakem koraku, četudi dobro vedo, da je tovariš pristal na zdravljenje. Namesto da bi mu pomagali, ga spodbujali, mu vlivali samozaupanje, ki mu ga gotovo manjka, ga dražijo, vabijo ga na kozarček, dajejo pripombe za njegovim hrbtom. Tako, da jih lahko sliši. Tako, da ga lahko boli. Nesramnost ne pozna meja!

Dobro bi bilo, ako bi se kdaj za dalj časa pogledali v ogledalo. Na marsikaterem poštenem nosu rinejo na svetlobo žilice. Prav takšne, kot jih imajo tisti, ki se jim roka noče umiriti, ako niso vsuli vase kaj močnega.

Zakaj se tako radi naslajamo nad tujo nesrečo?

TONI GAŠPERIČ

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moje drage mame se iskreno zahvaljujem osnovni organizaciji sindikata TOZD Konfekcije in svojim sodelavcem za podarjene vence in izrečno sožalje ter za spremstvo na zadnji poti.

HCI IVANKA PETRIČ

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame Ivanke Novosel se iskreno zahvaljujem sindikalni organizaciji TOZD Konfekcije, še posebno pa sodelavkam za tolažbo, izrečno sožalje, cvetje, spremstvo na pogrebu.

JOŽICA GOVEDNIK

ZAHVALA

Ob prerani in tragični izgubi drage Ljudmile Antončič se zahvaljujem vsem, ki so nam stali ob strani, nas tolažili, prispevali cvetje in vence in ki so pospremili našo Ljudmilo na njeni zadnji poti. Še posebna zahvala gre sodelavkam iz TOZD Konfekcija Dobova ter sindikalni organizaciji.

Hvala vsem, ki so spoštovali našo Ljudmilo.

SORODSTVO

ZAHVALA

Ob tragični smrti Marije Urek se iskreno zahvaljujemo kolektivu Beti, še posebno sodelavcem iz TOZD Konfekcije Dobova za tolažilne besede, vence, rože, ter za spremstvo pri pogrebu. V neizmerni bolečini smo spoznali, da je bila naša Marija Urek pribljubljena sodelavka.

Še enkrat iskrena hvala vsem, ki so nam kakorkoli pomagali.

SORODSTVO

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi matere, žene in hčerke Jožefe Štingl se iskreno zahvaljujemo za pomoč, izrečno sožalje, za vence, rože in spremstvo pri pogrebu. Še posebna zahvala gre vsem iz TOZD Dobova, ki so mi stali ob strani v teh težkih trenutkih.

Hvala vsem, ki so spoštovali in imeli radi Jožefo Štingl.

Žaljujoči mož s hčerka-ma in drugo sorodstvo

Cilj: 60.000 izvodov „DE“

Letos DELAVSKA ENOTNOST, glasilo Zveze sindikatov Slovenije, praznuje 35-letnico izhajanja. Ob jubileju je prav, da nas spoznate, da se seznanite z našimi dejavnostmi in našimi prizadevanji, da bi glasilo slovenskih sindikatov še bolj približali članstvu.

Vsi v uredništvu in tisti, ki smo kakorkoli povezani z Delavsko enotnostjo, se nenehno trudimo, da bi bil časnik predvsem glasilo tistega dela sindikalnega članstva, ki ima aktiven odnos do ciljev in nalog slovenskih in jugoslovanskih sindikatov. Novi vsebinski koncept, ki smo ga začeli uveljavljati pred dvema letoma, v znatni meri že odseva naša hotenja. O tem priča tudi stalno naraščanje števila bralcev in naročnikov; v dveh letih se je naklada skoraj podvojila. Danes že tiskamo 40.000 izvodov, kar se prej še ni zgodilo. Naša prizadevanja pa veljajo temu, da bi Delavsko enotnost prejemal vsak sindikalni aktivist, kar smo zapisali tudi v sklepih na zadnjem kongresu slovenskih sindikatov, ko naj bi dosegli naklado Delavske enotnosti 60.000 izvodov, kolikor je sindikalnih aktivistov v Sloveniji.

Znano je, da že četrto leto izhaja kot priloga DE tudi „Vzajemnost“, glasilo Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Letos pa sta se ji pridružili še dve prilogi, in sicer „DELEGATSKI OBVEŠČEVALEC“ Zdravstvene skupnosti Slovenije in „SINDIKALNI POROČEVALEC“ republiškega sveta ZSS.

Naša prizadevanja pa gredo zdaj tudi v smeri, da bi po novem letu DE začela izhajati dvakrat tedensko. Tako bi postalo informiranje sindikalnega članstva še bolj aktualno in učinkovito.

Ob tej priložnosti bi vam radi predstavili tudi druge naše dejavnosti.

Najprej nekaj o naši založbi. Osnovna dejavnost založbe je izdajanje sindikalne literature (najbolj znana je zbirka knjižnica SINDIKATI) ter sociološke in družboslovne literature. Med deli, ki smo jih izdali doslej, naj omenimo HIERARHIJO, INVENTIVNO DEJAVNOST V ZDRUŽENEM DELU, EV-

ROPSKO VARNOST IN SO-DELOVANJE in druge. Tik pred izidom iz omenjene zbirke pa so dela docentke dr. Ane Kranjc IZOBRAŽEVANJE – NAŠA DRUŽBENA VREDNOSTA, dr. Firdusa Džinića VEDA O KOMUNICIRANJU in mag. oec. Lojzeta Sočana POT V GOSPODARSKO RAZVITOST SLOVENIJE.

Občasno naša založba izdaja tudi druga knjižna dela. Med njimi naj omenimo najpopularnejšo foto-monografijo „LJUBLJANA“, ki smo jo natisnili v nakladi 20.000 izvodov, v slovenščini, angleščini in nemščini. V okvir založbe sodijo še izdaje Zveze kulturnih organizacij Slovenije in pa Servis za izdajanje tovarniških glasil. Trenutno pomagamo pri izdajanju in pri urejanju že 14 tovarniških glasilom.

Ob koncu še tole: letos smo v Tavčarjevi ulici 5 (v Ljubljani) odprli prenovljeno knjigarno in prodajno galerijo. V njej je moč dobiti vso družboslovno in sociološko literaturo, ki izhaja v Jugoslaviji, vse jugoslovanske dnevnike, tednike in številne tuje časopise ter revije ter originalne slike slovenskih in jugoslovanskih samorastnikov. V knjigarni sprejmejo slike tudi v okvirjenje. Če pa želite, da vam

natisnemo, ali posredujemo kakršenkoli komercialni tisk (koledarje, prospekte, razglednice, tiskovine) ali izdelke za pisarniške potrebe (mape, etuije, albume ipd.), se prav tako lahko oglasite pri nas. Tudi to je ena izmed naših dejavnosti.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz TOZD Kodranka in volna za izrečno sožalje, pomoč, cvetje in vence ter za udeležbo na pogrebu. Lepa hvala.

SIN JOŽEMALEŠIČ

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi drage in nenadomestljive mame Barbare Klemenčič iz Gradca iskrena hvala za izrečno sožalje, za podarjene vence in za spremstvo na zadnji poti. Posebna zahvala gre kolektivu TOZD Konfekcije in sindikatu.

Hčerki Tončka Gornik in Anica Malnarič z družinama

Več skladiščnih površin

Zaradi slabega stanja skladišč smo se v gospodarskem načrtu za leto 1977 odločili, skladišča popraviti. V ta namen smo preskrbeli 3.000.000,00 dinarjev. Lotili se bomo skladišča surovin, pomožnega materiala in gotovih izdelkov. Pred popravilom smo imeli 1723 kvadratnih metrov skladiščnih površin, od katerih pa je 433 kvadratnih metrov skrajno neprimernih, po preureditvi pa bomo imeli 1955 kvadratnih metrov pokritih kakovostnih skladiščnih površin. Delo bo potekalo v treh fazah, ker vseh skladišč hkrati ne moremo izprazniti.

Kaj bomo sami naredili? Podrli strehe, vmesne nenosilne zidove, podzidali in

obnovili obstoječe zidove, zmontirali strešno jekleno konstrukcijo in elektro instalacije, obnovili tlake v skladiščih.

Usluge zunanjih sodelavcev bodo naslednje:

- dobava jeklene strešne konstrukcije
- dobava in montaža izolirane strešne kritine
- kleparska dela
- sliko pleskarska dela.

Z deli smo pričeli 4. maja in upamo, da jih bomo končali septembra. Pri podiranju so nam pomagali „udarniki“ iz DSSS in vratarji, za kar se jim zahvaljujemo in se priporočamo še za nadaljnjo pomoč.

MILAN KREMESEC

Delegacije ni bilo

Čakali smo samo še na delegacijo iz Dobove. Bilo je to 29. avgusta 1977, ko smo razpravljali med drugim tudi o povečanju osebnega dohodka.

Potem smo zvedeli: zgodila se je prometna nesreča. Huda prometna nesreča. Toda na najhujše ni nihče pomislil. Po končani seji smo zvedeli: pločevina je uničila dvoje življenj: Jožefe Štinglove in Marije Urekove. Z grenkim okusom v ustih smo odšli vsaksebi. Življenje je grda igra. Delavci v Dobovi so bili pretrese ni do zadnje celice.

Jožefa Štingl je bila rojena 26. 2. 1949. leta. V TOZD Konfekcija Dobova se je zaposlila 8. 10. 1966. V Zagrebu je končala poklicno šolo. Ob zaposlitvi je pričela delati kot strojna šivilja, nato je bila lanser, nazadnje mojster oziroma izmenovodja. Do tistega usodnega 29. avgusta. Jožefa Štinglova je bila aktivna v družbenopolitičnih organizacijah. Bila je član izvršnega odbora sindikata, delegat v samoupravni interesni skupnosti za otroško varstvo, delegat delavskega sveta podjetja.

Za krsto so žalostno hodili dve hčerkici, mož, mati, brat, sestra, svak, tašča, drugi sorodniki, vaščani, sodelavci. Žalosten je bil dan v Dobovi, četudi se je sonce kazalo izza oblakov.

Marija Urek se je rodila 17. novembra 1926. leta. V naši TOZD v Dobovi se je zaposlila 1. januarja 1964. Bila je repaser in nato skladiščnik. Na zadnjih volitvah so jo izvolili v delavski svet podjetja. Bila je dobra delegatka, preudarna razpravljalka. Smrt ji je iztrgala besedo.

Pokojna Marija Urek je zapustila starše, stare preko osemdeset let, sestro, svaka, nečaka ter drugo sorodstvo.

Neverjetno, kako minljivo je naše življenje in kako nas preteresejo nenadne smrti.

Najbrž je smisel našega bivanja v tem, da nas ljudje ohranijo v spominu. In Marija Urekova bo živela v nas kot dobra delavka in predvsem kot dober človek. Če je temu tako, Marija Urek ni živela zaman.

Smrt je iztrgala iz vrtnice življenja še tretjo našo sodelavko: Ljudmilo Antončič.

Ljudmila Antončič je bila rojena 10. 10. 1955. leta v Brežicah. Stanovala je v Gabrju, v Beti pa se je zaposlila 1. 9. 1971. Bila je strojna šivilja, zadnja leta pa je delala kot referent za splošne zadeve. Bila je predsednica osnovne organizacije ZSMS ter članica delavskega sveta delovne organizacije Beti.

Po tragični nesreči, ki se je pripetila 29. 8. 1977, je 7. 9. 1977 podlegla hudim poškodbam v novomeški bolnišnici. Ljudmila Antončič je obiskovala administrativno šolo v Brežicah.

Za pokojnico žalujejo mama, oče, brat, svakinja, nečaka, drugo sorodstvo, sodelavke, sodelavci, vsi, ki so poznali simpatično Ljudmilo Antončič.

Življenje je neizprosno in kruto, v srca seka žalosti. Eno

od ran je s svojim prezgodnjim odhodom povzročila tudi sodelavka Ljudmila Antončič.

Za interese delovnih ljudi

Na republiškem posvetu predsednikov komisij, za oddih in rekreacijo pri občinskih sindikalnih svetih v Ljubljani so poudarili, da bi v razpravo o uredničenju stališč in sklepov predsedstva republiške konference SZDL o telesni kulturi v Sloveniji morali aktivneje in plodneje poseči tudi člani zveze sindikatov. V razpravi bi morali biti interesi naših delovnih ljudi seveda v ospredju.

Na posvetu so se dogovorili tudi o okrepljenem sodelovanju občinskih komisij in društev Partizan; v zvezi s tem je zanimiv predlog, da naj bi v delavske športne igre uvrstili parti-zanski mnogoboj. Lepe rezultate bi bilo mogoče doseči tudi s tesnejšim sodelovanjem z občinskimi ali področnimi štabi akcije „naučimo se plavati“.

Podatki namreč kažejo, da je pri nas še precej ljudi, starih od

30 do 40 let, ki ne znajo plavati.

Na posvetu je predaval mag. Herman Herčič o organiziranju rekreacije v TOZD in vključevanju delavcev v športno-rekreacijsko dejavnost. Delovne organizacije naj bi imele strokovno službo za športno rekreacijo povezano z drugimi službami in z drugimi organizacijami. Služba naj bi imela natančen akcijski načrt.

Beseda je nanesla tudi na planinstvo, ki je med našim delavstvom zelo priljubljeno. V naši republici je od 140 planinskih društev 39 takih, ki so v delovnih organizacijah. Večji razmah preprečuje med drugim tudi drago vzdrževanje planinskih postojank. Zato so na posvetu predlagali, da bi pokroviteljstvo nad nekaterimi planinskimi kočami prevzele sindikalne organizacije. Odslej bodo občinske komisije tesneje sodelovale s planinskimi društvi.

Ugledni gostje, med katerimi so bili poleg predsednika skupščine Slovenije dr. Marijana Breclja še Vladimir Logar, Mara Žlebnik, Stane Markič, Miro Gošnik in drugi, so se pri ogledu tovarne in prej na pogovorih seznanili tudi z načrti, katerih uresničitev bo Beti še ucvrstila ugled, ki ga uživa tako v domovini, kot tujini.

PRIŠLI V PODJETJE V MESECU AVGUSTU 1977

1. ŠTEFANIČ Marija – DSS, SS
2. BEG Stanka TOZD PLETILNICA METLIKA
3. ŽOKVIČ Janko TOZD PLETILNICA METLIKA
4. RIBARIČ Ivan TOZD PLETILNICA METLIKA
5. NOVAK Marijan TOZD PLETILNICA METLIKA
6. KREPIČ Ružica TOZD KONFEKCIJA METLIKA
7. HRIBLJAN Anica TOZD KONFEKCIJA METLIKA, KV
8. BAHORIČ Željko TOZD KONFEKCIJA METLIKA, KV
9. BAHORIČ Ivan TOZD KONFEKCIJA METLIKA, KV
10. HLAČAR Ivan TOZD KONFEKCIJA METLIKA, KV

11. DEHLIČ Ana TOZD KONFEKCIJA METLIKA, KV
12. ŠUT Katica TOZD KONFEKCIJA METLIKA, KV
13. ANDRIŠEVIČ Ljubica TOZD KONFEKCIJA METLIKA, KV
14. MIHELČIČ Ankica TOZD KONFEKCIJA METLIKA, KV
15. PETROVIČ Nada TOZD KONFEKCIJA METLIKA, KV
16. JAKŠA Ana TOZD KONFEKCIJA METLIKA, KV
17. ŠTENTA Biserka TOZD KONFEKCIJA METLIKA, KV
18. BRINC Ljubica TOZD KONFEKCIJA METLIKA, KV
19. ŠOŠTARIČ Marica TOZD KONFEKCIJA METLIKA, KV

(Nadaljevanje na 4. str.)

Problemi tekstilne industrije

Vsak dan ugotovljamo, da so nekatere naše panoge v večjih ali manjših težavah. Za prebrotev teh težav in za normalno ter pravilno gospodarjenje pa ni dovolj le ugotoviti nepravilnosti, treba se je proti tem nepravilnostim in negativnim pojavom odločno boriti... Tudi tekstilna industrija se kljub nenehnemu otepanju težav ni rešila.

Tekstilna industrija ali bolje rečeno obrt, ki se je bavila s predelovanjem in tkanjem tkanin in pletenin, je že zelo stara. Poznali so jo v Egiptu že za časa faraonov, razen tega pa so predli in tkali tudi stari Grki in Rimljani. Obrt se je hitro razvijala in je prerasla v industrijo. Sledile so razne izpopolnitve starih strojev in izumi novih. Vse to pa je privedlo do popolne avtomatizacije v današnjem času.

Težave, ki jih ima zadnje čase tekstilna industrija pri nas in v svetu, se kažejo predvsem v velikih zalogah. Le-te so posledica prepočasne preusmeritve kupcev tudi na druge trajne potrošniške dobrine in še vedno visokih dajatev, ki ne dovoljujejo nižjih cen proizvodov.

Še danes se čuti v svetu kriza tekstilne industrije, ki je zrasla še posebno v povojnih letih. Tekstilnim deželam s tradicijo, kot so Anglija, ČSSR, ZDA, Italija in ZRN, so se pridružile še številne druge, predvsem države v razvoju, ki so začele graditi lastno tekstilno industrijo na domači surovinski bazi. Največ slone na bombažo in volni. Tako so začele graditi svojo tekstilno industrijo: ZAR, Indija, Brazilija, Pakistan, Indonezija. Kmalu so začele moč konkurrirati tradicionalnim izvoznikom na svetovnih tržiščih, vendar so se predvsem članice EGS ogradile z močno carinsko pregrado, da bi tako zaščitile lastno industrijo. Dežele v razvoju so se usmerile v tekstilno industrijo tudi zato, ker le-ta ne zahteva prevelikih naložb kapitala in pa zato, ker se vložena sredstva zelo naglo obračajo. Zlasti to velja pri nas, ko smo prešli s fakturirane na plačano realizacijo.

Že dobrih deset let opažamo, da se je zelo zmanjšala predelava naravnih celuloznih in beljakovinskih vlaken (bombaž, volna), četudi išče trg prav ta vlakna. Eden od razlogov za zmanjšanje proizvodnje tekstilne industrije v Evropi in za

njene sedanje težave so prav gotovo tudi njene kolonije. Nizozemska, Španija, Anglija, Francija nimajo več v svojih rokah nekdanjih kolonij z veliko, neizčrpano surovinsko bazo.

Afriške in azijske dežele so se osvobodile in se še bodo, njihov razvoj skokoma raste.

Močan izvoznik zlasti sintetičnih materialov je postala Japonska, ki izpodriva s svojimi kvalitetnimi proizvodi nekdanje priznane proizvajalce tekstilnih proizvodov. Več manjših podjetij v svetu prihaja zavoljo tega v težave. Rešitev iščejo v integraciji z velikimi podjetji, ki laže vzdržijo hudo konkurenco na svetovnem tržišču.

Tudi v Jugoslaviji položaj ni preveč rožnat. Podražitev bombaža na tržiščih ZDA in ZAR bo tudi letos močno prizadela našo tekstilno industrijo. Glavni vzrok podražitvam je nekoliko manjša pridelava in majhne rezerve bombaža. To pa bo prav gotovo pogojevalo sklep, da jugoslovanski proizvajalci podražijo tekstilne tkanine.

Glavna značilnost prizadevanj jugoslovanskih tekstilnih strokovnjakov, da bi čim manj občutili krizo na svetovnem trgu s surovinami, se kaže v prizadevanjih, da bi izvozili čim več oplemenitenih tkanin in pletenega blaga. Zaradi hude konkurence bo to sicer naporen posel, toda drugače gotovo ne bo šlo.

Ne gre spregledati tudi tega problema: tekstilna industrija je bila bolj kot katera koli druga industrijska panoga razcepljena in so do sedaj skoraj vsi poskusi o delitvi dela, o specializaciji in integraciji padli v vodo. Zadnji čas pa so bili na tem področju napravljeni koraki naprej. Specializacija nekaterih podjetij je prinesla le-tem večkratne koristi. Skrčila so svoj proizvodni program s selekcijo artiklov, z dobro raziskavo tržišča so ugotovila, kje in po čem kupovati surovine in nenazadnje, kam prodajati svoje končne proizvode. Prav gotovo jih je prehod na velikoserijsko proizvodnjo pripeljal do tega, da so njihovi izdelki cenejši in tako dostopnejši kupcu.

Godbenik Jože Pirkovič se zadovoljno smehlja izpod košatih črnih brk, kajti godba stoji zadnje čase na trdnih nogah. Pogrešajo pa godbeniki v svoji sredi predvsem delavsko in kmečko mladino, ki jo vabijo medse. Avgusta bomo godbeniki nastopili na sinjski Alki. (Foto: P. Riznič)

Naloga vseh nas je, da se vsak posameznik zaveda svojih dolžnosti in obveznosti na slehernem delovnem mestu.

Posebno zadnje pa je pri nas slabost, ki jo moramo čimprej izgnati skozi vrata, sicer se lahko kaj hitro najdemo kot potniki na ladji, ki se potaplja. MILAN TRAVNIKAR

Metliški mladinci v Ronchiju

6. in 7. avgusta so metliški folkloristi in tamburaši, člani mladinskega kluba, obiskali pobrateno občino Ronchi v Italiji. Občini sta pobrateni že devet let, letos pa Ronchi praznuje tudi 1010. obletnico priznanja mestnih pravic. V okviru praznovanja tega visokega jubileja je bila v soboto, 6. avgusta, prireditev, na kateri so mladi Metličani predstavili belokranjske ljudske pesmi in ples. Tri tisočglava množica gledalcev, ki je najprej z odobravalnimi ploskanjem pozdravila avstrijsko kitaristko in harmonikašico, ki sta italijanskim prijateljem približali njihovo glasbo, tudi pri Metličanih ni skoparila z aplavzom.

Člani delegacije občine Metlika in družbenopolitičnih organizacij Metlika so se pogovarjali o nadaljnjem prijateljskem sodelovanju med obema pobratanimi občinama ter o pripravi na praznovanje desete obletnice pobratenja občin Ronchi, Wagna in Metlika, ki bo drugo leto.

V nedeljo so metliški mladinci obiskali Doberdob, predsednik zveze borcev Doberdob pa jih je podrobneje seznanil z monumentalnim spomenikom borcem prve svetovne vojne in z nekaj besedami predstavil občino Ronchi.

Za mladino je bil izlet zelo poučen, saj so si na poti domov ogledali tudi Predjamski grad pri Postojni.

MIRJANA BEZEK

(Nadaljevanje s 3. str.)

20. MAJHEN Ankica TOZD KONFEKCIJA METLIKA, KV
21. LADIKA Željko – vajenec v plet.
22. GRAŠA Željko – vajenec v kodranko
23. BLATNIK Nevenka – vajenka v frizerski salon

ODŠLI IZ PODJETJA:

1. ŽERJAV Mira, 6. 8. 1977 iz TOZD KONF.
2. JMBROŠIČ Ankica iz TOZD KONF.
3. PAVIČ Jure, 15. 8. 1977 iz TOZD PLETILNICE

PRIŠLI V MESECU SEPTEMBRU 1977

1. MILOVANOVIČ Desimir – pravnik v DSSS
2. DRAGAN Cvetka – kreator
3. SUMINA Irena – ekonom. tehnik
4. RADOVANOVIČ DUŠAN vodja skladišča – v predstav. Beograd
5. MAJOR Rozalija v TOZD KONFEKCIJA METLIKA
6. BAJUK Darinka v TOZD KONFEKCIJA METLIKA
7. ZVONKOVIČ Marica v TOZD KONFEKCIJA METLIKA
8. NOVOSEL Stjepan v TOZD PLETILNICA METLIKA
9. MUŽAR Janja v TOZD BARVARNA

ODŠLI IZ PODJETJA:

1. STIPANOVIČ Marica TOZD KONFEKCIJA METLIKA
2. RADKOVIČ Zvone TOZD KONFEKCIJA METLIKA
3. PEZDIRC Marija TOZD KONFEKCIJA METLIKA
4. MUHIČ Vera TOZD KONFEKCIJA METLIKA, upokojena
5. ŠTEFANIČ Ivan TOZD PLETILNICA
6. BAJUK Olga TOZD BARVARNA METLIKA

TOZD KONFEKCIJA ČRNOMELJ

PRIŠLI V AVGUSTU 1977

Vogrin Marija
Štajdohar Zdenka
Loparec Ana
Kovač Štefka
Kralj Višnja
Strajnar Ana
Lasič Zdenka
Čurk Božidar

ODŠLI:

1. Jakofčič Ljudmila – upokojena

(Nadaljevanje na 5. str.)

Podobnost je naključna

Vsako mesto se danes lahko ponaša s smetiščem v periferiji. Ta smetišča, kakršnakoli pač, velika ali majhna, pa so velikokrat tudi prizorišča pravih dram v malem. Oder so torej kar s smetmi dekorirana tla in drevesa ter grmovje v okolici, igralci pa so meščani najbližjega mesta.

Velik tovarnjak, poln lesenih zabojev s smetmi se je počasi pomikal proti smetišču. Zasedovali sta ga Neca in Polona. Neca je priganjala kravo, ki je peljala voz, češ, naj hitreje stopi, Polona pa je z očmi že požirala velike zaboje in v glavi računala, koliko jih bosta danes spet dobili s prijateljico.

Toda na smetišču sta se morali soočiti s prvim presenečenjem, kajti ves nasmejan je pričakal „pošiljko“ sosed Andraž, ki jo je takoj, ko je od doma zagledal natovorjeno vozilo, kar po bližnjici ubral proti „obljubljeni deželi“ – smetišču.

Še preden se je tovarnjak utegnil znebiti tovora, je na prizorišče stopila še sosedka Filomena, ki je, žal, zadnja opazila pomikajočo se procesijo. Tudi ona je hotela dobiti svoj del. Kako neki ne, saj je vsak enako-

pravno upravičen do deleža, ki si ga mora pač sam čimhitreje pograbit in potegniti na svojo stran.

Neca in Polona sta mrko opazovali nepoklicana obiskovalca, toda nista izgubljali časa. Čeprav že nekoliko v letih, sta umo skočili na kup zabojev, pograbili prvega, drugega... Filomena in Andraž jima nista bila kos. Slednja si je uspela priksrbeti le dva zaboja, ko je radovednost prignala iz bližnje njive še Feliksa, ki je že prej opazoval nadpovprečno aktivnost zanimivega kvarteta.

Četvorica je bila z delom že pri kraju in se je le še ukvarjala z mislijo, kako bi trofejo spravila domov. Ko je videl, da se ne zmenijo zanj in da jih njegova prisotnost sploh ne moti, je skušal vzbuditi pozornost s tem, da je najprej zaprosil za zaboje Andraža, češ, da ga potrebuje za mivko.

„Ne, ne, to pa ne,“ je hitro odgovoril Andraž. „Tudi jaz jih potrebujem za mivko, pa za krompir in koruzo.“ „Saj jih imate veliko,“ je še vedno, toda brez uspeha ugovarjal Feliks. Nato je poskušal srečo pri Neci in Poloni, ki sta se s polnim vozom že odpravljali domov. Zaboje, ki je ležal na tleh in za katerega ni bilo več prostora na vozu, je zamikal ubogega Feliksa.

„Ne, tudi medve potrebujeva zaboje za krompir in pesek. Sicer pa naju že dva tedna ni bilo tukaj in ne veva, kdaj bova znova utegnili priti na smetišče,“ je odgovorila Neca. Polona si je na glavo zavihтела zaboje, Neca je pogledala kravo, obe pa sta si mislili: „Le kaj bi rad ta človek sedaj? Prej bi bil prišel! Kdor prej pride, prej melje!“

Filomeni se je prišlec zasmilil, zato mu je ponudila enega svojih zabojev. Toda Feliks je bil bolj izbirljiv, kot je sprva kazalo. „Ne, hvala, jaz potrebujem zaboje za mivko, veste, vaš pa je počen.“

Z navidez žalostnim obrazom, sicer pa z izkušnjo več, se je Feliks vračal domov. „Kaj mislite,“ ga je vprašala Filomena, „kateri od nas je najbolj potreben teh zabojev?“ „Ne vem, jaz ne vidim nikomur v žep,“ je odgovoril Feliks, čeprav je vedel, da nihče ne čuti pomanjkanja. Resnico, da je hotel s svojo prošnjo le preizkusiti someščane in njihovo radodarnost in da zaboja sploh ni potreboval, je Feliks obdržal zase.

Vsaka podobnost z Metličani je zgolj naključna.

M. B.

6. septembra smo pričeli na Vinomerju z žepnimi modnimi revijami. Naši kupci, predvsem slovenski, si ogledujejo modele iz pomladno-poletne kolekcije 78. Spalne srajce vzbude vedno veliko pozornosti.

Nekaj novega: moška pižama s kratkimi hlačnicami in ženska spalna srajca iz naše nove kolekcije pomlad-poletje 78.

V novi kolekciji je veliko kopalke za ženske, moške in otroke. Vseh seveda ne moremo prikazati v našem Vezilu, zato smo se odločili le za en model.

Naše kreatorke v Ljubljani so mislile tudi na najmanjše. Žanetka in mali Tine pogumno prikazujeta kopalke, spalne srajce, pižame in garniture za otroke.

Foto: Branko Herak

(Nadaljevanje s 4. str.)

2. Butala Štefka – upokojena

V SEPTEMBRU PRIŠLA JOVIČ Vesna

MIRNA PEČ:

Avgust:

Saje Antonija – prišla
Ajdič Rozalija – odšla

TOZD KONFEKCIJA
DOBOVA

Avgust – september

PRIŠLI:

Muharemović Lutvija

ODŠLI – UMRLE

ŠTINGEL Jožefa
UREK Marija
ANTONČIČ Ljudmila

(Nadaljevanje iz prejšnje št.)

Za dobro razsvetljavo se je treba neprestano truditi in sistematično skrbeti zanjo. Kakor imamo tehnične strokovnjake npr. za električno napeljavo, tako bi morali v večjih tovarnah imeti tudi strokovnjake za razsvetljavo. Njih naloga bi bila, da redno merijo jakost razsvetljave z merilci za svetlobo, obenem pa skrbijo, da so okna vedno čista.

Umazana okenska stekla prestrežejo polovico in še več svetlobe. Tudi žarnice se hitro zaprašijo in izgubljajo jakost, pa bi jih bilo treba redno čistiti (topla voda in detergent, ki ne vsebuje lužnatih snovi). Brž ko pade njih jakost na 75 % prvotne, bi jih bilo treba zamenjati z novimi. Kjer strokovnjakov za razsvetljavo še ni, bi nadzorstvo nad razsvetljavo lahko poverilo varnostnim tehnikom. Merilci svetlobe niso dragi, nič dražji kakor merilci za ekspozičijo, ki jih rabijo fotografi. Zato je navadna zaostalost in malomarnost, če jih večje podjetje nima.

Smotrna uporaba barv lahko veliko prispeva k boljšemu počutju delavcev, večji natančnosti pri delu, večji produktivnosti in varnosti. Za smotrno uporabo barv se je v strokovnem svetu uveljavil izraz barvna dinamika v industriji. Po načelih in izkušnjah barvne dinamike se naši projektanti pri gradnji novih industrijskih objektov sicer že ravna, je pa žal še vedno vzdrževanje delovnih prostorov slabo, tako da že po nekaj letih barve zbledijo, površine se zamažejo, stekla zaprašijo in o barvni dinamiki ni več niti sledu.

Če želite objektivno oceniti, ali vaša tovarna v redu skrbi za varstvo oči in vida, skušajte odgovoriti na naslednja vprašanja:

1. Ali poznate zahtevnosti delovnih mest glede ostrine in drugih kvalitativnih vidov (analiza delovnih mest)?

2. Ali pri razmeščanju novih delavcev upoštevate njihov vid

ter možnosti poškodb in bolezni na obeh?

3. Ali so nevarni stroji (brusi, mlinci, žage itd.) zavarovani s prozornimi ščitniki, tako da med obratom od njih ne odletavajo delci?

4. Ali imajo delavci ustrezna očala in jih tudi uporabljajo?

5. Ali kdo skrbi za čiščenje, popraviljanje in razkuževanje očal?

6. Ali imate naprave (zibko) za pretakanje jedkih tekočin in pripravljeno tudi tekočino za izpiranje oči pri morebitni kemični poškodbi?

7. Ali imate urejeno prvo pomoč in reševalno službo?

8. Ali uporabljate zaslone in varnostna očala pri električnem varjenju?

9. Ali merite osvetljenost na delovnih mestih?

10. Ali jakost osvetljenosti in kakovost svetlobe ustrežata „Predlogu jugoslovanskega standarda za razsvetljavo“?

11. Ali pazite, da razsvetljava neposredno ali posredno ne blešči?

12. Ali je komu poverjena naloga, načrtno skrbi za dobro razsvetljavo, za čiščenje oken in žarnic?

13. Ali ste že kdaj povabili specialista za očesne bolezni, da bi vam svetloval glede varstva oči in pregledal oči vsaj starejšim delavcem?

14. Kaj ste storili za varstveno vzgojo vaših delavcev, posebej še za varstvo oči in vida?

Če bodo odgovori na vsa ta vprašanja ugodni, vam čestitamo, sicer pa priporočamo, da čimprej uredite, kar je narobe. Splača se in delavci vam bodo hvaležni.

RAZSVETLJAVA NA DELOVNIH MESTIH

dr. Vrhovnik Vekoslav

Smotrno in pravilno razsvetljena delovna mesta so eden najvažnejših pogojev za dobro počutje in dvig produktivnosti.

Svetloba je elektromagnetno delovanje, ki ga zaznava človeško oko. Področje vidnih žarkov je v primerjavi s celotnim elektromagnetnim spektrom sila majhna in obsega valovne dolžine od 4.000 – 76.000 angstromov. (Angstrom je 100 milijonti del centimetra, uporabljamo ga pri izražanju dolžine svetlobnih valov.) Infrardeči žarki, ki imajo valovno dolžino več kot 76.000 angstromov in ultravioletni žarki, ki imajo valovno dolžino manj kot 4.000 angstromov, povzročajo lahko posebne okvare človeškega organizma.

Oko zaznava le predmete, ki sami oddajajo svetlobo ali pa svetlobo odbijajo. Če izžareva prav majhna površina svetila ve-

liko množino svetlobe, tedaj taka svetloba slepi. Ker imajo skoraj vsa svetila tolikšno svetlost, da povzročajo bleščanje, jih moramo namestiti v svetilke, ki zaradi svoje oblike zmanjšajo bleščanje svetila s tem, da preprečijo neposreden pogled v svetilo.

V očesni mrežnici imamo čepke, ki so občutljivi za barvo. Z njimi gledamo predvsem podnevi, na svetlem – fotopični vid. Najobčutljivejše so za barvo valovne dolžine 5.500 angstromov. S paličkami, ki niso občutljive za barvo, gledamo ponoči – skotipični vid. Paličke so najobčutljivejše za svetlobo, ki ima valovno dolžino 5.070 angstromov. Da se privadimo gledanju v temi (gledanje s paličkami), poteče povprečno 30 minut – proces prilagoditve. Isto velja, če gremo z dobro razsvetljenega delovnega mesta v temne hodnike. Preti nevarnost nesreč, ker ne vidimo.

Vidljivost (vidnost) – to je jakost fizikalno-psihičnega dražljaja, ki zbudi vizualno zaznavo – je odvisna od fizikalnih lastnosti gledanega predmeta in od vizualnih procesov gledalca. Pri vsakdanjem gledanju nam vidljivost predstavlja vizualno seštevanje različnih fizikalnih lastnosti predmetov, ki jih gledamo.

Fizikalni pogoji za dobro vidljivost predmeta so:

- svetlost predmeta,
- kontrasti,
- opazovalni čas,
- velikost predmeta (zorni kot).

Vsi 4 faktorji se med seboj dopolnjujejo, so komplementarni. Če želimo pospešiti delovni proces (skrajšati opazovalni čas) ali zmanjšati velikost predmeta, potem moramo izboljšati kontrast oz. pojačati svetlost predmeta.

Pri razsvetljavi je zelo pomembna barva svetlobe, ki ima močan fiziološki in psihološki vpliv. Zato težimo za tem, da bi se umetna razsvetljava čimbolj približala dnevni. Neprijetno je, če se tepe dvojice svetlob različnih barv.

Naravna razsvetljava je tridimenzionalna, pri umetni razsvetljavi pa pada svetloba pretežno od zgoraj navzdol. Zato je točkasta razsvetljava slaba, boljši so že svetleči stropi.

Razsvetljava naj bo taka, da se človek v prostoru čuti čimbolj prijetno. Ob neustrezni razsvetljavi pride do utrujenosti in tudi do okvar zdravstvenega stanja.

Infrardeči žarki lahko povzročijo trajne okvare na očesni leči (siva mrena livarjev in topilcev stekla).

Ultravioletni žarki lahko povzročajočasne ali trajne

okvare na očeh. Delavci, ki so dalj časa izpostavljeni ultravioletnim žarkom, dobijo lahko trajne okvare na koži.

LASTNOSTI RAZSVETLJAVE

Kvantitativna lastnost razsvetljave je osvetljenost. Kvalitativne lastnosti razsvetljave so:

- usmerjenost,
- krajevna in prostorska enakomernost, časovna enakomernost,

- bleščanje,
- barva svetlobe.

Važna je smer, iz katere prihaja svetloba na delovno ploskev in na predmete. Spričo senc, ki nastanejo zaradi pravilno usmerjene svetlobe, pazimo pravo obliko predmetov. Pravimo, da jih vidimo plastične. Ostre sence navadno niso zaželene. Omilimo jih z načinom razsvetljave, včasih pa medle sence poudarimo z dodatno razsvetljavo.

Krajevno enakomernost razsvetljave nam daje razmerje med točkama v prostoru, ki sta najmanj in najbolj osvetljeni. Zadostne enakomernosti pa ne zahtevamo samo na delovni ravnini, ampak v vsem prostoru. To pa ne samo zato, da prostor zbujajo ugodnejši vtis, temveč predvsem zato, da varujemo oko pred hitrimi spremembami.

Če je določena točka v prostoru trajno enakomerno osvetljena, govorimo o časovni enakomernosti. Vzrok neenakomernosti razsvetljave je večkrat prešibka električna napeljava, zato, ker med večjo obremenitvijo napetost preveč pade. Pogosto pa povzročajo časovno neenakomernost nizka frekvenca izmenične napetosti.

Bleščanje je lahko trajno ali prehodno in ga ne povzročata samo velika svetilnost in svetlost svetlobnega vira, temveč tudi preveliki kontrasti v zornem kotu očesa. Bleščanje občutno zmanjšuje vidnost očesa in s tem tudi storilnost delavca. Pri delu smo negotovi, zato lahko pride do nesreče.

Barva svetlobe ima močan psihološki in fiziološki vpliv, zato težimo za tem, da se umetna razsvetljava čimbolj približa dnevni.

Lastnosti razsvetljave morajo zadovoljiti naslednje zahteve:

- dobro vidno delovanje,
- čim manjše utrujanje oči,
- čim večjo varnost pri delu,
- čim večjo miselno koncentracijo in vidno nalogo,
- čim večji občutek udobnosti in razpoložljivosti.

Minimalne lastnosti razsvetljave predpisujejo JUS U. C 9.100–1962.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Mesto Metlika skozi zgodovino

MILAN BRAČIKA

(Nadaljevanje iz prejšnje št.)

Ko so leta 1809 francoske čete zasedle slovenske kraje, so prišli Francozi tudi v Metliko. Ker so takoj v začetku začeli z vso strogostjo izterjevati od prebivalcev vojni davek in druge dajatve, so se že proti koncu istega leta prebivalci mesta in okolice njihovemu nasilju uprli. Zaradi tega so francoske vojaške oblasti izdale proti prebivalstvu še strožje odredbe. Neki tak napad so izvršili na francoske vojake vaščani vasi Primostek pri Metliki. Podobnih napadov na francoske vojake v okolici Metlike je bilo verjetno več, vendar zaradi neohranjenih podatkov ni mogoče tega podrobneje ugotoviti. V posameznih primerih pa so francoski okupatorji napravili v naših krajih tudi nekaj dobrega. Z najstrožjimi ukrepi (med njimi tudi s smrtno kaznijo) so zatirali hajduštvo in razbojništvo, ki se je po vsej Beli krajini razpaslo ob rastočem kapitalizmu. Francozi so nameravali zasedene slovenske kraje gospodarsko, kulturno in vsestransko dvigniti iz zaostalosti, toda njihovi načrti se docela niso uresničili, kajti Napoleon se je moral umakniti in konec leta 1813 ni bilo več nobenega francoskega vojaka v naših krajih.

Ko je na Dunaju izbruhnila leta 1848 revolucija in je moral takratni cesar Ferdinand I. na zahtevo ljudstva razglasiti novo ustavo, v kateri so bile ljudstvu zajamčene svoboščine in pravice, je val odobravanja zajel tudi naše slovenske kraje, med njimi tudi prebivalstvo Metlike. Metliški meščani so bili ob tem dogodku zelo navdušeni in nekateri so si pripeli na rokave belordeče trakove ter jih nosili več dni. Ko je ta vesela novica prispela v Metliko, so meščani zvečer mesto slavnostno osvetlili in v povorki po mestu vzklikali avstrijskemu cesarju. Z novo ustavo je bilo dovoljeno, da se lahko ustanovi tudi narodna straža. Metličani niso hoteli zadržati za drugimi mesti in so že čez nekaj dni ustanovili svojo narodno stražo, marljivo vadili in prirejali razne vojaške vaje in to največkrat ob nedeljah po opravljenem cerkvenem

opravilu. Sčasoma je njihova vojaška disciplina zaradi vse pogostejših izostankov posameznikov in zaradi nepokorščine do predpostavljenih pojemala in zaradi tega je že po nekaj mesecih mestna garda prenehala obstajati. Razumljivo pa je, da so novo ustavo z največjim zadovoljstvom sprejeli kmetje, kajti z njo je bila dokončno odpravljena tlaka.

Po revolucionarnem letu 1848 se je začela Metlika polagoma **gospodarsko, kulturno in društveno dvigati**. Med prve kulturne ustanove se prišteva Narodna čitalnica, ki je bila ustanovljena leta 1865. Ta je prirejala razne igre in druge kulturne prireditve, kamor so radi zahajali poleg domačinov še sosede iz bližnje Hrvatske, pa tudi iz Žumberka. Čitalnica je s svojim delom veliko pripomogla, da se je dotakratno nemškutarstvo moralu polagoma umakniti novemu narodnem prebujenju. Ker je bila ta čitalnica prva na Dolenjskem, je Metlika v tem pogledu prednjačila pred ostalimi dolenjskimi mesti. Zed ustanovitvijo Narodne čitalnice pa je obstajala v Metliki godba na pihala (pred letom 1950). V okviru godbe pa je bil kasneje, to je leta 1907 ustanovljen še godbeni klub. Omembe vredno je tudi to, da so v tem času v Metliki začeli gojiti sviloprejke in v ta namen leta 1868 ustanovili tudi Prvo krajinsko svilno društvo. Nenehni požari, ki so Metliko spremljali že skozi stoletja, so Metličane privedli do tega, da so na predlog zadnjega metliškega graščaka Jožefa Zavinska leta 1869 ustanovili Prvo požarno obrambo na Slovenskem. Po pisмениh podatkih, ki so ohranjeni v Belokranjskem muzeju v Metliki je sklepati, da je ta požarna bramba štela v začetku 16 mož, pozneje pa jih je bilo več. Ves čas svojega obstoja je gasilsko društvo lepo uspevalo, najbolj pa je zaživel v času načelovanja Leopolda Gangla. V tem času je bilo ustanovljeno tudi nekako pogrebno društvo, ki se je imenovalo „Bratovščina rešnjega telesa“. Namen tega društva je bil predvsem ta, da je skrbelo za dostojen pokop svojih članov. Leta 1874 je bila ustanovljena v Metliki Prva dolenjska posojilnica. Meščani so v njej lahko shranjevali svoje denarne prihranke, hkrati pa so si lahko tudi izposojali denar.

Zadruga vseh obrtnikov metliškega sodnega okraja je bila kot naslednica nekdanjih metliških cehov ustanovljena v Metliki leta 1888. V tej ustanovi so bili včlanjeni obrtniki vseh strok, v številni tudi gostilničarje, ki pa so pozneje ustanovili svoje lastno združenje. Takoj prva le-

ta po ustanovitvi je zadruga obrtnikov lepo delovala in si je sezidala tudi svoj lastni obrtniški dom. Ta stavba je še danes dobro ohranjena in stoji poleg šolske stavbe na Partizanskem trgu. Prvi podatki o metliškem šolstvu segajo še v 16. stoletje, to je v dobo protestantizma. V začetku je bil šolski pouk v raznih kapelah, pozneje pa si je mesto najelo posebne šolske prostore pri posameznih meščanih. Ker je bil dotok učencev iz leta v leto večji, so bili Metličani prisiljeni, da so pričeli zidati novo šolsko poslopje, ki je bilo odprto leta 1889. Kljub novi veliki in prostorni stavbi se je število učencev iz leta v leto večalo in je že v šolskem letu 1921/22 postala metliška šola 8-razrednica. Prvo delavsko izobraževalno društvo v Beli krajini z imenom „Danica“ je bilo ustanovljeno v Metliki leta 1906. Za to društvo je značilno, da je pomagalo raznim brezposelnim potujočim pomočnikom in drugim delavcem z denarno podporo. Leta 1907 so v Metliki ustanovili tudi telovadno društvo Belokranjski Sokol. Iz njegovih vrst je izšlo precej dobrih, lahko rečemo vrhunskih telovadcev.

Metlika se je ves čas svojega obstoja gospodarsko zelo počasi dvigala. Temu so bile krive predvsem slabe komunikacijske zveze z ostalimi kraji Slovenije. Edina prometna žila je bila cesta, ki drži še danes od Novega mesta preko Metlike v Karlovec. Šele leta 1914, pred prvo svetovno vojno, je prvokrat pripeljal iz Ljubljane v Metliko vlak. Otvoritev Belokranjske železnice Novo mesto-Metlika, je koristila le bližajoči se prvi svetovni vojni, kajti po njej se je prevažalo mnogo vojaštva na fronto in s fronte vse do razpada Avstro-Ogrske monarhije. Do leta 1914 je vozila pošta iz Karlovca v Metliko in od tod v Novo mesto s konjsko vprego. Ta državna pošta je začela delovati že od 1588. leta. V mestu samem je bilo mnogo raznih drobnih obrti (med obrtniki so bili zastopani v velikem številu čevljarji, tkalci, klobučarji, kolnarji in kovači) in malih trgovin, ki pa niso njihovim gospodarjem nosile toliko, da bi se s tem lahko preživljali. Zato so se morali poleg tega ukvarjati s poljedelstvom in z živinorejo.

Take slabe življenjske razmere so prisilile ljudi, da so začeli iskati kruha v tujini, predvsem v Ameriki. Zaradi pomanjkanja je tudi število prebivalstva le počasi naraščalo, kajti zaradi vedno slabših socialnih razmer se je gospodarska emigracija iz leta v leto stopnjevala.

Po prvi svetovni vojni oziroma v času med obema vojnoma,

se je Metlika začela dvigati iz gospodarske zaostalosti. Prvi vidnejši uspeh je bil, ko je mesto dobilo električno razsvetljavo. V začetku je mesto dobivalo električno razsvetljavo iz kalorične elektrarne iz bližnje vasi Čurili. Elektrarna je bila last Janeta Nemaniča iz Čuril in Dakota Popoviča iz Vinomera. Zaradi finančnih težav pa je ta elektrarna kmalu prenehala delovati in so se zato morali meščani nekaj časa zopet posluževati petrolejskih svetilk. Šele leta 1931 je mesto končno dobilo električno razsvetljavo iz hrvatskega Ozlja. Da bi pokrili stroške, so meščani posekali hraste v Mestnem logu. Leseni most čez Kolpo pa je leta 1934 nadomestil novi železni most na betonskih podstavkih. Leta 1935 je Metlika dobila težko pričakovani vodovod po prizadevanju takratnega župana Ivana Malešiča. Že prej, to je leta 1929, pa je bila sezidana v Metliki nova vinska klet, ki je stala v bližini železniške postaje. Med drugo svetovno vojno pa so to klet zrušile nemške bombe. Novo ustanovljeno Tujsko-prometno društvo je na Kolpi odprlo novo letno kopalnico, ki naj bi pripomoglo k razvoju turizma v kraju. Leta 1934 so Metličani prvokrat gledali kino, ki ga je postavil v bivši čitalnici mehanik Alojz Cvelbar. Zdravstveni dom je Metlika dobila leta 1937 in je bil v posloppju, kjer posluje danes pošta. Leta 1939 pa je bil svečano odprt na Pungartu novi Sokolski dom po zaslugi pokojnega pisatelja Engelberta Gangla iz Metlike. Ob nastanku banovin v stari Jugoslaviji je Metlika prvotno skupaj z ostalo Belo krajino pripadala pod Savsko banovino (1929 – 1931), nato pa pod Dravsko banovino. Leta 1931 je postala Metlika središče okraja, v katerega je bila vključena poleg okoliških občin (Božakovo, Drašiči, Radovica, Suhor, Črešnjevce, Lokvica, Podzemelj, Gradac) še občina Radatoviči, ki je prej spadala pod Savsko banovino. Okraj Metlika je obstajal do leta 1936, ko je bil ukinjen. Vsa zadnja leta pred začetkom druge svetovne vojne se je društveno in kulturno življenje v Metliki lepo razvijalo. Višek kulturne dejavnosti pa je bil „Festival belokranjskih ljudskih plesov“, ki je trajal dva dni in se odvijal na prostoru med sedanjo Cesto bratstva in enotnosti in domom Partizana. Ta festival je bil v jeseni 1940. leta. V tem času pa je v Evropi že divjala vojna in pod nemskim škornjem so že ječale Avstrija, Poljska, Francija, Belgija in še nekatere države.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Tudi drugo leto

6. avgusta se je vrnila z mladinske delovne akcije Slovenske gorice 77 belokranjska brigada Janka Brodariča. Z brigadama iz Logatca (Logaški bataljon) in Brežic (Brežiško četo) so gradili primarni vodovod do vasi Dornava pri Ptujju.

V letošnji belokranjski brigadi je bilo dvainpetdeset mladincev: dvaindvajset iz Metlike, petindvajset iz Črnomlja in pet iz Duge rese. Beti in Belt sta bila pokrovitelja.

Komandant belokranjske brigade Anton Žunič je svojo brigado zelo pohvalil. Prepričan je, da so bili s svojim delom zadovoljni tudi brigadirji, saj se bodo drugo leto znova udeležili MDA.

Poleg dela so brigadirji poslušali predavanja o higieni, o delegatskem sistemu, o organizaciji ZSMS, o religiji, narkomaniji in o Ptujju ter njegovi okolici.

Da se je med brigadirji razvilo pravo prijateljstvo in tovarštvo, dokazuje tudi to, da so se vse tri pobratene brigade znova zbrale v Brežicah 27. avgusta, kjer so jim priredili mladi Brežičani lep sprejem. Po pozdravnem govoru ter ogledu muzeja v brežiškem gradu in kasarne v Cerkljah, so imeli mladinci piknik, vojaki pa so jim pripravili krajši kulturni program in ples.

Gordana Hrnjak, Majda Terzič, Marija Črnič in Ivan Kaupšin delavci v Beti, so vsi enotnega mnenja: drugo leto ponovno na delovno akcijo.

MIRJANA BEZEK

MARIJA ČRNIČ

Pri izgradnji primarnega vodovoda do Dornave so dekleta vihtela lopate in krampe prav tako zagnano kot fantje. Foto: Marjan Videtič

AKCIJA ZAKLJUČENA – Komandanti MDB Janka Brodariča, Brežiške čete in Logaškega bataljona ob slovesnem zaključnem spuščanju zastave in petju jugoslovanske himne 6. avgusta. Akcija je zaključena, brigade so dale veliko udarnikov. Po uradnem zaključku so bile najpogostejše besede: „Vidimo se prihodnje leto!“ (Foto: Marjan Videtič)

„Poročni list pa koruzni šopel“

V tretji izmeni na MDA v Slovenskih goricah so bile tri brigade: MDB Loški bataljon, Brežiška četa in Janko Brodarič. Večina brigadirjev je bila prvič na akciji, zato smo imeli prve dni nekaj težav, pozneje pa je delo dobro steklo. Probleme smo reševali na brigadnih konferencah, vse sklepe in predloge brigadirjev pa smo posredovali sekretariatu akcije in skupščini izmene. Tako je postala brigadna konferenca osnovna celica samoupravljanja. Življenje v brigadi je potekalo po dnevnem povelju. Vstajali smo ob pol petih, nato je imelo stoštirideset

brigadirjev jutranjo telovadbo. Ob petih je bil zbor in dviganje zastave s petjem himne. Po zajtrku smo odšli na delovišče, kjer smo bili do štirinajste ure. Kopali smo jarek za vodovod. Ob 15. uri je bilo kosilo. Do 19. ure, ko je bilo spuščanje zastave, smo se ukvarjali z interesnimi dejavnostmi.

K interesnim dejavnostim sodi urejanje Biltena, izdelovanje stenčasov, obvezna in lastna predavanja ter športna tekmovanja med brigadami pa tudi z domačini. Udeležili smo se petih udarniških akcij po Halozah in Slovenskih goricah. Zvečer pa smo skupaj s tamkajšnjo mladino pripravili taborni ogenj s kulturnim programom. Kadar ni bilo udarniških akcij, smo pripravili v naselju kulturno-zabavne večere, obiskali pa smo tudi nekaj koncertov. Poslušali smo pevski zbor Jadran iz Clevelanda in Dornave, pevca Ladka Korošca ob spremljavi harmonikarja Silvestra Mihelčiča.

Zadnji večer taborniškega življenja smo zaključili s pobratenjem brigad, brigadirskimi porokami in plesom. Kulturna skupina je določila pare brez predhodnih zblizevanj in jih tu-

di poročila po veljavnih brigadirskih običajih. Mladoporočenca sta dobila poročni list in koruzni šopek, ki predstavlja njuno dvomesečno življenje na koruzi.

MDB Janko Brodarič, katere pokrovitelja sta bila Beti in Belt, je dosegla najboljše rezultate v tretji izmeni. Postala je udarna brigada, dosegla je udarništvo obeh udarnih dni in dobila republiško priznanje za izredne rezultate na področju družbenih dejavnosti.

Ureja uredniški odbor: Slobodanka Videtič, Stevica Medek, Dragica Nenadič, Milan Travnikar, Milan Bračič, Marjan Pavlovič, Ivan Brodarič in Ivan Biščan. Glavni in odgovorni urednik: Toni Gašperič, tehnični urednik: Janez Pezelj. Izdaja Belokranjska trikotazna industrija Metlika. VEZILO izhaja enkrat na mesec v 1700 izvodih. Stavek, filmi in prelom Dolenjski list, tisk KNJIGOTISK Novo mesto.